

ACC. N:R M. 8528:1-10.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *P. E. Sandgren*
Härad: *S. Mör* Adress: *Pård*
Socken: *Karlshanda* Berättat av:
Uppteckningsår: *1942* Född år *1853* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skildern minnen för.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8528:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: P. E. Sandgren
 Härad: Tädnare Adress: Pärby
 Socken: Charlshanda Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1942 Född år 1853 i sin 7/1

Den första skolan i Pärby Kuprull,
 (N. v. Charlshanda)

J. d. Pärby Kuprull är en skogs-
 bygd i västra Bohus län,
 på 17 och 18 års ålder av 1800 talet
 vare folkets här i arten mycket okun-
 niga i att läsa i bok. Här fanns ett par
 avskedade Bättnär, som i Kramars tjänst
 lärt sig läsa något, dessa gick i stugorna
 lärde barnen läsa i bok, men att de själva
 själva ju stället. Den fanns här en
 fröken Läs-Anna, som dag emot 4. å 5. å
 barn i sin stuga för att lärdom läsa.

Skriv endast på denna sida!

i ersättning här för, skulle Summan av för-
ätkarna på jorden under Läroåren,

Emellertid gånge sig bekvämt värbart
av en järbättnad folkundervisning, under
1800 talut mycket ligit angiven läskunnskapar,
1817 antogs en ^{kyrkopräst.} ~~terpare~~ som ansågs kunna läsa
samt ägde sängrust. Sin att han kunde
leda Söngen i Kapellet, då der var Ginst
var tredje Söndag ure någon Präst från Åby.

Skolan undervisningen skulde bli man
man till förtä, så läraren ej hadde all
mågan järbättnad utbildning i dett kall.

1842 den 20 nov beslut Kapellförsamlingen
att inrätta en skola, om man finge ett
anslag av staten till lärarnas utbising,
se minst 139, Red 16, sk. Emellertid best-
cit församlingen bygga ett
skolhus med 2 rum och Reth för

Läraren, samt skolans; anser också,
Länsskolelärare M. K. Kivist var gammal
och orkeslös, besluts att insätta en
Samuel Hultqvist som genantaget en
kurs i Svenska i skolan, samt ägde
en god värdighet, vilken blev insatt
till skolans och skolans; Kyrkan,
skoleläraren för året var 300 Mk, skol-
lärares utgifter i naturen af följande
en koppis såd från varje mått, en
tålk, en kaka bröd, 2, st talg, ett
offer guldagen, Läraren fick Pantern sjöta
uppkäpa för jul, den 12 april 1846. besluts
att en arbetande folkskola skulle inrättas,
Den skulle flyttas på fyra stationer
en i varje läroår, hela året skulle läsas,
med undantag av en månad vid jul,
i byarna inryptes skolan hos någon bonde,

I skolsalen i Järjed var i medeltal 60-70 barn samtidigt, alla läste blyt samtidigt, (ett ämbetsämmande barn) En liten teckning om skolsalen i Järjed, 60-70 långbänkar, en tavlbänk på sidan, vilken var avsedd för de barn som skulle lära skriva med bläckpenna, för övrigt var det griffeltavlan, främst som teckna var ett gammalt skåp var en stol, svarta tavlan på vilken vi skulle lära att sprunga, i stället för natar var sefar utskivna från 1 till 0, boken natar var små sefar emellan de stora, (lära man kända y vatten spåla) på väggarna hängde stora tabeller att skriva efter, till höger inom dörren en stor träbalja full med vatten i vilken låg en skemig träskapa och flät, till vänster om dörren en mängd spikar i väggen att hänga mässorna på, och under träskapan en att slås om,

i medea ändan av salen en stor spis,
på vintern fingo prästerna sitta veckor
till skalan efter skalan slut, någon
rast fick man ej mer än måndag, och
man behövde att gå ut, måste man
gå och se om hären, på gott, på gott, man
fick stå i backen på gott, på gott, till det nästan
kom i byerna, gick man ut utan lov,
kom käppen fram, någon blåst på
ej vid skalan, flickor och präster måste
gå på olika håll i byerna, Hultkrut var
en stäng lärare med god disciplin, flera
präster fick gå och skära sin egen käpp
till sin rygg, efter aftan blev en stäng
färdning att gå stillsamt hem och flitigt
läsa på latinen till följande dag,
lästes den y, gick man utta även en timme,
man skrev med fjäderpenna, stälte häns på sig.

Samt nu lästunskapen genom skolorna
 något förbättrats, så ansågs att denna
 kunskap skulle genom prästerskapets
 hustruall granskas i församlingen,
 år 1855 blev Præsten Peter Rundbäck
 inreald i Arby pastorat. Rundbäck var
 en kraftfullt särel i andligt som verdliga
 sysslar, var Jonsson från Rundstens förs. på Åland,
 Rundbäck var stång Nykterhets prädikanter,
 i Skagsbygden sådde superi, slagsmål och ett
 villt liv. Så utlyste Præsten läsmåte i varje
 rote på någon budode. läsmåtet ut-
 lystes 14 dagar i församling, för ett bander
 kunde tillreda sig ett emottaga det,
 Det skulle stuktis, brygas, bakas, rengöras,
 resa till stan för att köpa 4.0.5. Konnar beinvar,
 ett läsmåtkabas varade då i 3. eller 4. dagar,
 ären såndes beod efter Opalgyntat med sin
 Fisa!

Bandbygnaden var i flästa, alla i samma stuf,
ett stort rum och ena ändan för hela familjen
kått i mitten, andra ändan vindre rum
för drängen, dränkamare vid sidan av
stora rummet, andra vånningen till
sparsnål och väggkassen fläsk, kått och vill.

Ne var läsmätet utlyst, stora och små
i roten inför sig färdiga Präst och Kloster,
för att börja med, var Kuffe och Kuffjägga,
Prästen samt de äldre folket samtades i stora
rummet, Kantar med barn i dränkamaren,
Lä tog inantäningen vid, de bänder som ej
kunde läsa, steg fram och hade 4, eller 5. Rids
till Prästen, därefter steg de läsningen, mestast
var det för tarpare, drängar, och pojkar, Men
de de ej läsa inantill, jingva en tid för att
läsa sig till ett tillfälle då Prästen fram
rop till Kuffjägga, och i sakrestion visa sin

Rundskap, de fingo sig gå till nattvarden för när
de kunde läsa i bakk, Kantaren med skabbarnen
gick bättre att läsa, varje barn skulle giva
Kantaren en slant 10 eller 12 skf efter råd,
då läsningen var övergången, det kades
det stora slagbarket i stora rummet, under
tiden, prantogs långpiparna till räkning,
vid denna tid fanns 3 sorters räktabak
att köpa, missras, toppen, svea, svea var
billigare och sämst, men på ett lösnåte som
utgjick mycket räkning köptes svea, då Praster
draget ett blås ur pipan hade den från sig,
sade, denna tabak skall ni ha till att
räkna ut räkningar med och sig bjuda folk
på, så gick han in i bettkamaren för att slipa
rökern, efter gick några Gummor, i
tanke att Praster skulle ta något onödigt
för dem.

Då säger Præsten, ja tack gummarna komna
efter mig, då var en av dem som ansåg sig
var skickad, stiger fram sägande ja
värdig Præst, der åter är det församling
sig och ärensarna. Då säger Præsten till,
i best med dig kuring, skall du bitna mig
vid ett ar, så tag samt det slut, ty middagen
var dukad, Præst, klackare, stäktningar, och
de församling i roten samt de omkring stora
barnet, der var överflöd på mat & dryck,
Lampare, drängar, flickor, barn, i det lilla
rummet, der serverades smörgåsar, potatis-
pannkaka, kornbröd, choklad, Efter måltiden
reste Præst & klackare hem, Då färdet blev
från det slut, lättnaden står, i stora
rummet utflyttades allt först, så kom
spejlspelet med fiolen, dansen började
med gamla och unga, de dansar på fiolen

rum inne, tag sig utåt på lagom.
Så tillyon stann tre dagar utan supra
och leka, detta var ärens första läsmä-
tan, Men då Rundbäck fick spånga påram,
blev läsmätens förbudna att hållas mer än
en dag i varje rät, om någon bande på
en ställas såg sig full eller kunde illa under
resan. (Ty tråskaparten kommer alltid till prästen)
så blir banden kallad i förhär hos Prästen,
mekar han, då kändes att Knäpänken
som är i rummet Tages fram, då bekännelsen
framkannas, så blir att förslutet i tygket,
mekar de till ett bratt, blir de utötrarna
för att gå till matvarden, vilken anses
för en stor skam då släkten för spånga
orsaken härför, detta stryket verkade
mer än Knäpänken.

den 1. juli 1942